

Subscribe via [RSS Feed](#)

- [Obrana](#)
- [Sigurnost](#)
- [Unutarnji poslovi](#)
- [Vanjska politika](#)
- [Krizе](#)
- [Misije](#)
- [Sabor](#)
- [Vojna industrija RH](#)
- [Ostalo](#)

Hrvatska, Istaknuto, NATO, Obrana | 12/08/2020, 23:53

Žene u OS RH – ponos i predrasude (I)

Krajem srpnja ove godine u Glavnom stožeru OS RH održana je primopredaja dužnosti načelnika Uprave za planiranje. Dotadašnji načelnik, [general-bojnik Denis Tretnjak otišao je, kako smo već pisali, na mjesto zapovjednika Multinacionalnog divizijskog zapovjedništva – Centar \(HQ MND-C\) u Mađarskoj](#), a na njegovo mjesto načelnika Uprave za planiranje GS OS RH došla je brigadna generalica Gordana Garašić. Ona je službeno stupila na tu dužnost 1. kolovoza ove godine i time je postala najviše pozicionirana žena u Oružanim snagama RH. No to nije prvi puta da Gordana Garašić ruši stakleni strop u strogo hijerarhijskoj i prilično patrijarhalnoj vojnoj strukturi. Ona je najprije zbog potrebe službe u NATO misiji u Afganistanu [imenovana privremenom brigadnom generalicom](#), da bi onda kojih 14 mjeseci kasnije i službeno postala prva žena s generalskim činom u OS RH. Tijekom svoje druge misije u Afganistanu, [brigadna generalica Garašić bila je savjetnica zapovjednika misije ISAF za rodna pitanja](#), te joj je glavni zadatak bio pronaći načine rodne integracije u afganistanskoj vojsci i policiji, što je uključivalo i obuku, potporu te rad s lokalnim vlastima u cilju integracije rodne perspektive u sve aspekte života i rada afganistanskog društva. Kao savjetnica zapovjednika misije ISAF ona je ujedno postala i drugi najviše pozicionirani pripadnik OS RH u nekoj međunarodnoj misiji – do njenog imenovanja to je bio samo general bojnik Dragutin Repinc kao zapovjednik misije UN-a u Indiji i Pakistanu.

Po povratku iz misije u Afganistanu, [Garašić je promovirana u stalni čin brigadne generalice](#), te je dvije godine kasnije [imenovana za pročelnicu Vojnog kabineta Predsjednice RH](#). No tijekom zadnjih 5 godina, generalica Garašić bila je i ostala najviše pozicionirana žena u OS RH, te jedina generalica u dosadašnjoj povijesti Hrvatske vojske. Prilikom promocije novoimenovane privremene brigadne generalice 2014. godine, tadašnji ministar obrane Ante Kotromanović taj je primjer istaknuo kao način poštivanja i promoviranja rodne ravnopravnosti u hrvatskim Oružanim snagama: „*Mi imamo jako puno pozitivnih primjera jer jako brinemo u OS o ravnopravnosti između muškarca i žene, tako da imamo oko 6 posto žena u OS RH, a recimo u Ministarstvu na najvišim dužnostima – od zamjenica ministra, pomoćnika ministara – je 40 posto žena. Tako da smo tu u vrhu, top među članicama NATO-a, i to je dobro. To je dobro zato što sam iz osobnog iskustva vidio da raditi sa ženama je sjajno, da su odgovorne, uporne, istrajne, mudrije često puta od nas muškaraca, i nadam se da će tako u budućnosti i Ministarstvo obrane i Oružane snage imati jednu takvu dobru politiku gdje će im pružiti priliku da se dokažu*“. I sama generalica Garašić istaknula je tom prilikom kako se stvari ipak mijenjaju: „*Situacija prije 15 godina je u svakom slučaju bila drugačija nego danas. Međutim, ja osobno nisam osjetila – možda sam imala sreće – nikakvu diskriminaciju po tom pitanju. Ono što je najbitnije, što je na prvom mjestu, da bilo koji posao koji radite – radite profesionalno, da ste za njega kvalificirani, da ste kompetentni, i ako ga radite dobro kao i vaš kolega, bez obzir da li je on muško ili žensko, kolege će vas cijeliti, nadređeni će to prepoznati, i to je najbolji put*“.

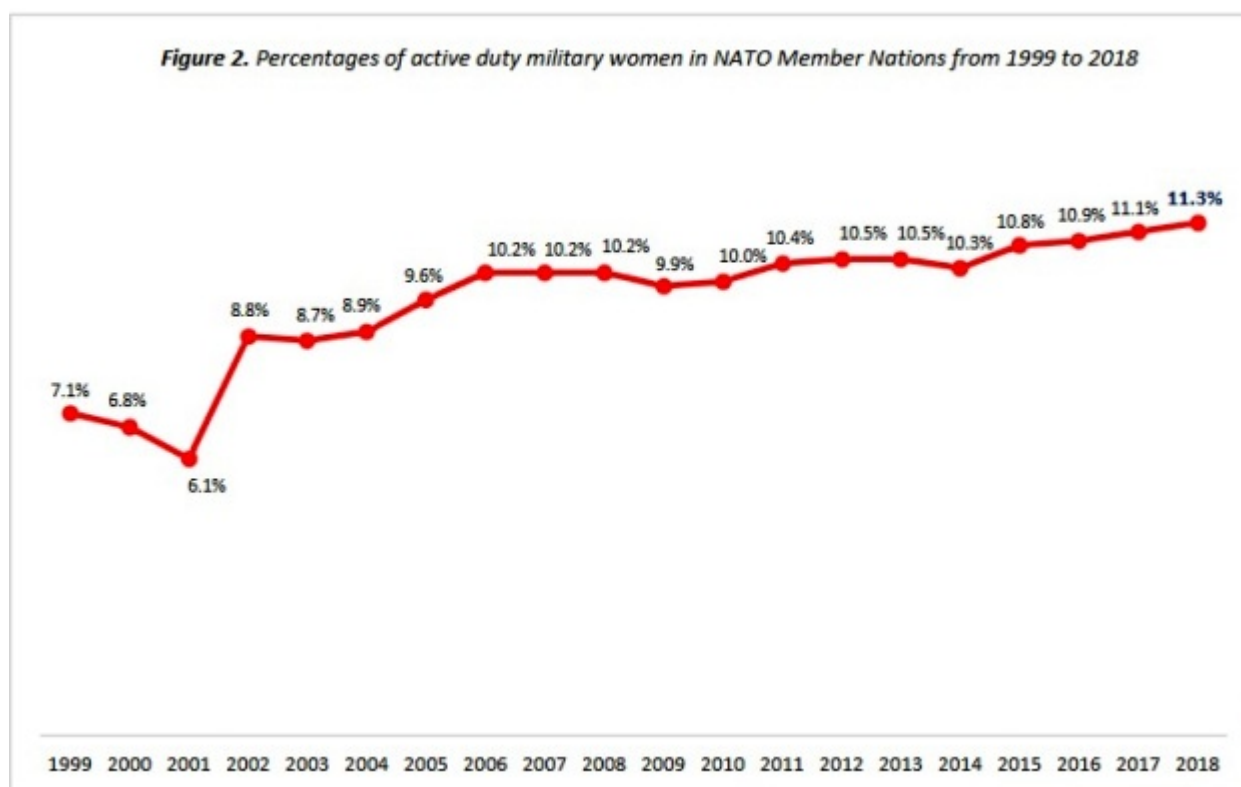
Norveška generalica – prva žena na čelu UN-ove mirovne misije (Photo: UNFICYP)

No mijenjaju li se stvari dovoljno brzo? U posljednjih 5 godina OS RH dobile su brojne nove generale, ali među njima nije bilo niti jedne žene. Niti jedna žena nije bila zapovjednica hrvatskog kontingenta u nekoj međunarodnoj misiji potpore mira. Za razliku od Hrvatske, susjedna Slovenija donedavno je imala ženu na čelu Slovenske vojske – [general bojnica Alenka Ermenc krajem 2018. godine postala je prva načelnica Generalštaba Slovenske vojske](#). Doduše, daleko je to od primjera Norveške, koja je još 1980-tih otvorila kompletnu vojsku za žene, da bi 2014. godine osnovala prvu kompletno žensku postrojbu specijalne namjene (tzv. Jegertroppen) i te iste godine imenovala Kristin Lund, general bojnicu Norveške vojske, prvom ženom na čelu UN-ove misije, pri

mirovnim snagama na Cipru (UNFICYP). Taj je trend nastavljen 2016. godine, kada je Norveška postala prva NATO zemlja s obveznom vojnom službom i za žene. Iako po nekim stvarima iza, i Hrvatska i Slovenija ipak su zajedno s Norveškom iznad NATO prosjeka po udjelu žena u svojim oružanim snagama.

Kako stoji NATO?

Od 2013. godine zemlje članice i zemlje partneri NATO saveza podnose Nacionalna izvješća o rodnim perspektivama, te se jednom godišnje objavljuje njihov sažetak u jednom velikom preglednom dokumentu (*The Summary of the National Reports of NATO Member and Partner Nations to the NATO Committee on Gender Perspectives/NCGP*). Posljednji objavljeni sažetak je onaj za 2018. godinu, što se poklapa i sa trenutno zadnjim javno dostupnim hrvatskim Godišnjem izvješćem o obrani, budući da takvo hrvatsko Izvješće za 2019. uvelike kasni i još uvijek nije objavljeno. Tako je na temelju izvješća 22 od 28 NATO članica ustanovljeno da je 2018. godine u oružanim snagama zemalja članica Saveza bilo ukupno 11,3 posto žena u odnosu na 88,7 posto muškaraca. To je do sada najviši postotak žena u vojsci, iako je rast njihovog udjela u posljednjih 14 godina bio vrlo spor – 2006. udio žena u OS bio je 10,2 posto, 2009. pao je na 9,9 posto, 2012. i 2013. bio je 10,5 posto, da bi do 2018. dostigao 11,3 posto udjela.

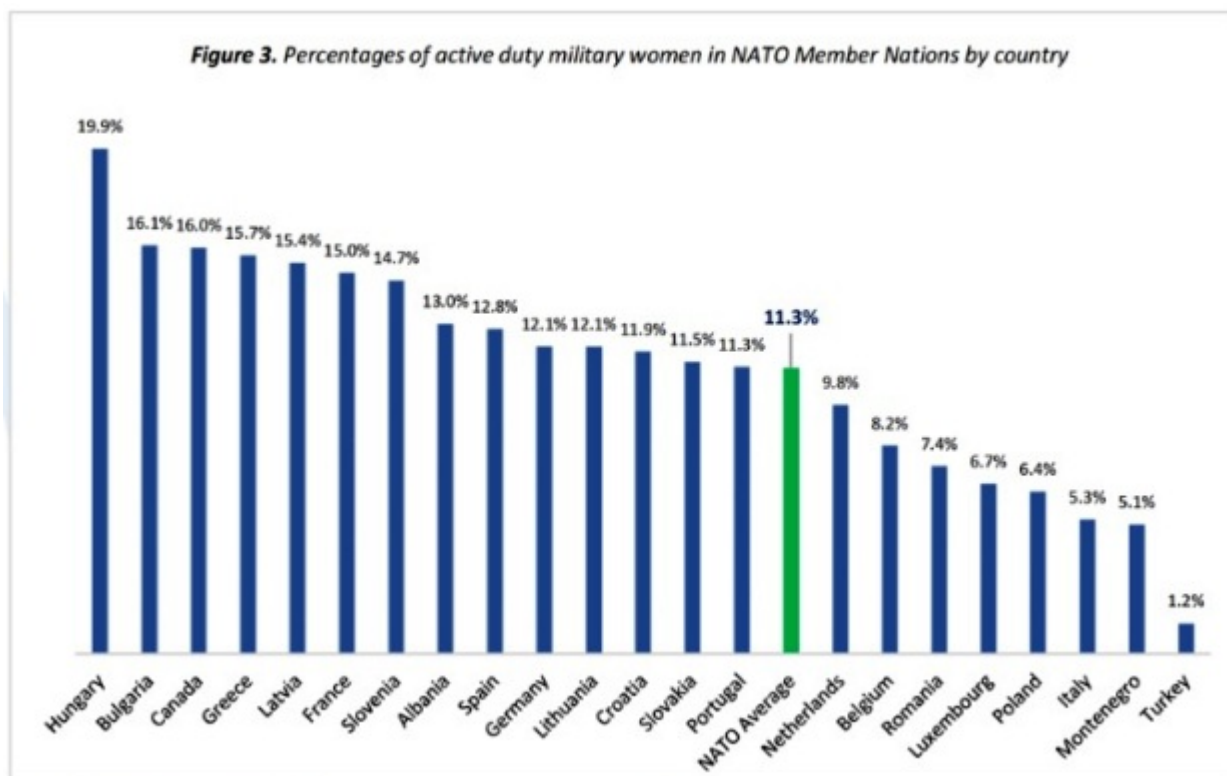

Kretanje udjela žena u OS NATO saveza 1999.-2018. (Izvor: NATO)

Žene u mađarskoj dobrovoljnoj pričuvni (Photo: Honvedelem.hu)

Četrnaest NATO članica je 2018. bilo iznad ili jednako NATO-prosjeku udjela žena u oružanim snagama – pritom je veliko iznenađenje da je najveći udio tada bilježila Mađarska (19,9%), no tu treba uzeti u obzir da nije bilo podataka za SAD, koje su do sada uvijek držale prvo mjesto prema sudjelovanju žena u vojsci. Sa 16,1% slijedile su Bugarska i Kanada, dok je na 6. mjestu bila Francuska (15,0%) – jedina zemlja s 18 žena s generalskim činom u raznim granama svojih Oružanih snaga, kao i u policiji (4 generalice). Odmah iza Francuske slijedila je Slovenija (14,7%), dok se Hrvatska nalazila na 12. mjestu s 11,9% žena u Oružanim snagama RH. Hrvatska se tada ujedno nalazila i u grupi NATO članica u kojima je udio žena u vojsci bio u porastu – u odnosu na 2017. godinu, Hrvatska, Litva, Luxemburg i Italija bilježile su porast broja vojnkinja od 0,4%, dok su primjerice i Francuska i Slovenija tada zabilježile pad udjela žena od -0,2%, odnosno -1,8 posto. Pogledaju li se brojke za pričuvni sastav, tu su stvari stajale ponešto drugačije. Ukupan udio žena u vojskama NATO članica 2018. godine iznosio je 14,4 posto (NATO prosjek bio je 12,1%), dok je udio muškaraca bio 85,6 posto. Iako je tu Francuska držala 1. mjesto s udjelom od 18,1%, najveći porast žena u pričuvnom sastavu zabilježila je Mađarska (3,9% porasta u odnosu na 2017. godinu, do ukupnog udjela od 14,6 posto). Za razliku od toga, hrvatska statistika nije se mijenjala, pa je i 2018., baš kao i prethodne 2017. godine, Hrvatska bila na posljednjem mjestu s tek 0,1% žena u pričuvnom sastavu. Hrvatska se, međutim, može pohvaliti povećanjem interesa žena za pristupanje vojsci – 2018. udio žena kandidatkinja za vojnu službu iznosio je 19,5%, čime je Hrvatska dospjela na 10. mjesto od ukupno 24 navedene zemlje članice i partnera NATO saveza. Bio je to i veliki skok u odnosu na godinu dana ranije – 2017. za službu u OS RH apliciralo je 16 % žena, a zabilježen je bio i porast broja kandidatkinja za vojne škole (na ukupno 28,8% žena u 2018. godini). S druge strane, Hrvatska je 2018. bila pri samom dnu liste NATO članica i partnera po broju žena koje su te godine napustile vojsku. Te je godine OS RH napustilo samo 3,5% žena (manje od toga zabilježile su samo Poljska, Crna Gora i Turska).

Izvor: NATO

Podaci iz Hrvatske

Za razliku od posebnog NATO izvješća koje obuhvaća preko 330 stranica za 2018. godinu, ravnopravnost spolova u hrvatskom Godišnjem izvješću o obrani zauzima niti pola stranice tog donedavno redovno objavljivanog dokumenta. U za sada posljednjem Izvješću, onom za 2018. godinu, konstatira se da je broj i udio žena među djelatnim vojnim osobljem u porastu – od 14.640 djelatnih vojnih osoba na dan 31. prosinca 2018. bilo je 1.772 žena, odnosno njih 12,1 posto. Stanje istoga dana kaže da je od 2.241 državnog službenika i namještenika u obrani, žena bilo 1.060 ili 47,3 posto. Udio žena na voditeljskim i zapovjednim dužnostima u MORH-u i OS RH u 2018. godini iznosio je 10,35%. Pritom je na voditeljskim dužnostima u Ministarstvu obrane bilo 36,70% žena, dok ih je na zapovjednim dužnostima u OS RH bilo njih 8,58 posto. U 2018. godini promaknuto je 12,15% žena, a u operacijama potpore miru i misijama udio žena iznosio je 5,11 posto. U ovim brojkama krije se i tužna istina o ravnopravnosti žena i muškaraca koja se „pumpa“ većim raspoređivanjem žena na uredske poslove u Ministarstvu, i favoriziranjem statusa državnih službenika i namještenika pred statusom djelatne vojne osobe. Ni najnoviji podaci, koje su na svojoj internetskoj stranici OS RH ažurirale 11. svibnja 2020., nisu bolji. Tako je u Oružanim snagama čak 78,18 posto žena među državnim službenicima (točnije, 240 žena od ukupno 307 državnih službenika), te 27,34% namještenica (266 od 973 ukupno). Udio časnica u OS RH iznosi 17,41% (odnosno 528 žena od ukupno 3.033 časnika u OS RH), udio dočasnica je 10,11% (ili 561 žena od ukupno 5.549 dočasnika), te udio vojnkinja – 10,95% (ili 571 žena od ukupno 5.214 vojnika), i još 21,74% u relativno novoj kategoriji vojnih specijalista (115 žena od ukupno 529). Ukupno gledajući, prema podacima iz svibnja ove godine OS RH brojile su 15.605 pripadnika, od čega je žena bilo 2.281 (udio od 14,62%) – no, tu se skriva velika razlika između službe u uniformi gdje na ukupno 14.325 ljudi žena ima 1.775 (odnosno, 12,39 posto), dok je u civilnom dijelu OS RH od ukupno 1.280 djelatnika žena 506 – odnosno 39,53 posto.

Brojčana veličina OSRH prema spolnoj pripadnosti														
Spol	časnik		dočasnik		vojn timer		vojni specijalist		državni službenik		namještenik		Ukupno	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
M	2505	82,59%	4988	89,89%	4643	89,05%	414	78,26%	67	21,82%	707	72,66%	13324	85,38%
Ž	528	17,41%	561	10,11%	571	10,95%	115	21,74%	240	78,18%	266	27,34%	2281	14,62%
Ukupno	3033		5549		5214		529		307		973		15605	

Ažurirano 11. svibnja 2020.

Izvor: OS RH

*** Ovaj tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije**